

Indertaaens Længde:

6 ♂♂ ad. over 2 Aar gl.	"	129,5	"	"	138	"	"	124	"
4 ♂♂ vix ad. i 2det Aar	"	127	"	"	136	"	"	120	"
7 ♂♂ juv. i første Aar	"	117,2	"	"	129,5	"	"	110	"
8 ♀♀ ad. i 2det Aar el.									
over 2 Aar gl.	"	115,8	"	"	127	"	"	108	"
2 ♀♀ juv. i første Aar	"	115,3	"	"	115,5	"	"	115	"

Disse Gennemsnits-, Maximums- og Minimumsmaal illustrerer tydeligt, at det ikke er muligt at angive nogen absolut Størrelsesforskel paa ♂♂ og ♀♀, gamle og unge, idet Maximums- og Minimumsmaalene for de enkelte Grupper griber ind over hinanden, gennemsnitlig er ♂♂ større end ♀♀ og gamle Fugle større end unge, men en stor ♀ og en stor ung Fugl kan udmærket være større end henholdsvis en lille ♂ og en lille gammel Fugl.

Litteratur.

SCHJØLER, E. L. 1925: Danmarks Fugle, 1. — København 1925.

Bjergvipstjertens (*Motacilla cinerea cinerea* TUNST.) Forekomst i Sydslesvig.

Af JØRGEN JØRGENSEN.

Bjergvipstjerten (*Motacilla cinerea cinerea* Tunst.), som først efter Aar 1900 er indvandret til den jydsk Halvø og stærkt har bredt sig med talrige Ynglepladser i den sydlige Del, er efter de tre efter hinanden følgende strenge Vintre forsvundet fra Sydslesvig.

Denne smukke Fugl, som er typisk for de rindende og især plaskende Vande, kunde ikke bjerge Føden gennem de tre strenge Vintre, da alt var bundet under Kuldens Favntag.

Jeg traf den i Sydslesvig altid ynglende i Nærheden af rindende og helst plaskende Vand. Det kunde nøjes med at være et Springvand, som jeg oplevede det første Gang Sommeren 1928, idet et Par ynglede i Ventilatoraabningen ca. 2 m oppe i Muren paa Sommerrestaurationen „Waldmühle“ ved Slesvig. I dette Tilfælde laa Reden ca. 7 m fra et Springvand. Det var sikkert det stærkt plaskende Vand, som gennem flere

Aar tiltrak og fastholdt Yngleparret til dette Sted, om ikke i selve Ventilatorhullet, saa dog i Nærheden.

Første Gang jeg iagttog Bjergvipstjert ved Slesvig var den 27. December 1927, da en Han gik paa Dyndet i Bækken, som løber gennem den gamle Bydel og gennem Holm Nor ud i Slien. Den 28. og 31. December var der en Han samme Sted.

I Flensborg saa jeg en Han den 4. Februar 1928 i den nu overdækkede Møllestrøm lige ved Hovedgaden, hvor den ikke lod sig forstyrre af Trafikken. Den 23. Juni 1928 saa jeg en udflojet Unge blive madet af en Hun det samme Sted.

Den 23. April 1928 saa jeg tre paa Engene ved Gottorp Slot i Slesvig og den 24. April var der en Han og en Hun sammesteds.

Den 13. Juni 1928 traf jeg den to Steder ynglende ved Slesvig.¹⁾ Den første Rede, jeg fandt, laa i et gammelt Stendige ved Sindssygeanstalten, hvor Vejen fører forbi. Jeg saa Hannen løbe paa Vejen, hvorfra den flagrede op foran Stendiget, hvor jeg saa Hunnen ligge paa Reden med 4 Æg. Reden laa mellem store Kampesten med lidt Græs hængende ned for Indgangen ca. $\frac{1}{2}$ m oppe lige ud til Vejen, som meget betegnende for Stedet hedder „Am Mühlenredder“ og hvor der er ret stærk Færdsel. Redestedet laa ca. 40 m fra en plaskende Bæk, hvor Vandet tidligere har været ledet ind over et Vandhjul.

Den 15. Juni passerede jeg Reden to Gange i Dagens Løb. Den ene Gang var der ingen Fugl paa Reden og ingen af dem saas i Nærheden.

Den 20. Juni rugede Hunnen uforstyrret og Hannen saas ved Bækken.

Den 25. Juni var der Unger i Reden og Fuglene fodrede. Græsset, som hang ned for Reden, var nu gnavet af, antagelig af Kvæg, som var drevet forbi. Alle 4 Unger blev flyvefærdige og saas i Sommerens Løb ved Bækken.

Den 13. Juni 1928 konstaterede jeg, som omtalt, ogsaa en anden Rede. Efter i nogen Tid at have set et Par Bjergvipstjertes ved „Waldmühle“, som ligger i Randen af „Tiergarten“ ved Slesvig, fandt jeg Redestedet i et Ventilatorhul i Muren

¹⁾ Den var dog allerede i 1922 fundet ynglende ved Slesvig (W. HAGEN, Ornitholog. Monatsberichte 1923, p. 111). Om Bjergvipstjertens Indvandring til Norden se iøvrigt F. SALOMONSEN, D. O. F. T. 24, 1930, p. 35.

og lidt fra det tidligere nævnte, plaskende Springvand. Den rugende Fugl paa Reden kunde ses nede fra Haven. I et lignende Ventilatorhul, men med Rist for, i samme Bygning rugede et Par Rødstjerte (*Phoenicurus phoenicurus* (L.)).

Jeg satte mig ved et Bord ca. 15 m fra Reden. Vejret var smukt med Solskin. Klokken var da 16¹⁰. Kl. 16¹²: ♀ madede og rensede ud; 16¹⁴: ♂ madede; 16²⁰: ♀ madede; 16²¹: ♂ madede og rensede ud; 16²⁸: ♂ madede; 16²⁹: ♀ madede; 16³⁰: ♀ madede; 16³¹: ♂ madede; 16³²: ♂ madede; 16³³: ♀ madede; 16³⁵: ♂ madede; 16³⁷: ♀ madede og rensede ud; 16⁴⁰ forlod jeg Stedet.

Ungerne blev saaledes madet 12 Gange i den halve Time, jeg var i Haven, 6 Gange af Hunnen og 6 Gange af Hannen. Der blev rensed ud 2 Gange af Hunnen, som hver Gang lagde Klatten paa Kanten af Springvandskummen, og 1 Gang af Hannen, som fløj længere bort med den.

Jeg fik ikke Tid til flere grundige Iagttagelser, men var igen i Haven den 16. Juni og saa da, at der var stor Børnefest med Bal i „Waldmühle“. Af Angst for de mange Børn, som tumlede sig i Haven hele Eftermiddagen, turde Fuglene ikke komme til Reden og løb trippende paa Tagene med Føde til Ungerne. Flere Gange saa jeg Fuglene selv fortære, hvad de havde hentet eller de lagde det paa Taget for straks derefter at flyve efter ny Forsyning. Det var koldt og Bygevejr hele Eftermiddagen. Dagen efter maatte jeg konstatere, at Ungerne var døde af Sult og Kulde.

Den 20. Juli blev jeg glædelig overrasket, idet jeg opdagede, at Parret havde ny Rede, som laa i et Murhul under Taget paa Dansesalen ca. 4 m fra Jorden og ca. 6 m fra Springvandet. Da jeg kom forbi Stedet sidst i August og flere Gange i September saas Fuglene med 3 udføjne Unger.

De følgende Somre, ogsaa 1939, saas hvert Aar udføjne Unger, dels ved „Waldmühle“ og dels ved „Mühlenredder“ og desuden et Par Steder, hvor Bækken løber gennem Slesvig. Flere Gange i Sommermaanederne saa jeg, hvorledes Unger siddende paa Byens Tage blev madet, medens Sporvogne, Omnibusser og Biler raslede forbi gennem de snævre Gader. Bjergvipstjerten var ved at blive en almindelig Fugl i Slesvig. Jeg gjorde mig ikke mere Ulejlighed med at notere interessante

Iagttagelser, hvad jeg nu bagefter fortryder. Fuglene saas ogsaa hver Vinter i Vinterdragt, hvor der var aabent, helst rindende Vand. Selv under den forholdsvis strenge Vinter 1929 saa jeg en den 4. Februar i en Grøft ved Bydelen „Friedrichsberg“ og i 20° Frost. De saas da vadende i Bækkene, som løber gennem Byen, og især hvor Kloakvandet danner Slamdeltaer ved Udløbene. Den 15. Februar 1929 har jeg noteret: „Trods vedvarende streng Frost ses disse smukke Fugle med de gratiøse Bevægelser mange Steder, hvor der endnu findes rindende Vand“.

Paa mine mange Landture traf jeg den ved Bække og gamle Vandmøller, navnlig i Landsdelen Angel, men ogsaa ved Louisenlund og ved Eckernførde.

Vinteren 1938—39 var den almindelig overalt paa passende Lokaliteter. Jeg kom sjældent ned i min Have mellem „Lollfuss“ og Gottorp Slot uden at der var Bjergvipstjerter i Borggraven eller i Grøfterne, som gennemskærer Engene mellem Slottet og „Tiergarten“.

Sommeren 1939 saas de med 4 Kuld Unger i og omkring Slesvig. Der blev saaledes et Overskud af Fugle, som maa være spredt ud over Sydslesvig, hvor de ynglede mange Steder. De var maaske ogsaa med til at afgive Kontingentet til Indvandringen op gennem Jylland. Nogle gik naturligvis ogsaa i Rovfuglene eller omkom om Vinteren. Der blev dog altid 3—5 Par tilbage til Ynglepladserne i og ved Slesvig.

Saa kom den første strenge Vinter 1939—40 med vedvarende Kulde, Sne og Is, saa selv det ellers mest levende Vand frøs til. Den Vinter forsvandt de fra Slesvig. Jeg tænker, at de døde af Sult.

Sommeren 1940 saa jeg heller ingen. A. P. WEILAND meddelte mig, at de havde været set denne Sommer ved „Selk“ og „Owschag“ Møller — tidligere Vandmøller — Syd for Slesvig. Begge Steder findes stærkere rindende Vand end ved Slesvig. Det vides dog ikke om de ynglede der den Sommer. Efteraaret 1940 havde jeg to Iagttagelser: 10. November Kl. 8³⁰ fløj en over min Have i Slesvig; 23. November Kl. 10⁰⁵ fløj en op af Borggraven ved Gottorp Slot.

Vinteren 1940—41 blev ogsaa haard og jeg saa ingen i eller omkring Slesvig. 1941 den 18. Marts Kl. 18 havde jeg min

sidste Iagttagelse, idet en Han gik og søgte Føden paa Dyndet i Grøften ved „Friedrichsberg“.

Sommeren 1941 saas ingen, og den meldtes heller ikke fra andre Egne af Slesvig.

Vinteren 1941—42 blev igen lang og streng, hvorved alt stivnede under Sne og Is, og hvor ingen Bjergvipstjerter blev set. Sommeren 1942 viste der sig heller ingen, hvorfor den her til Landsdelen indvandrede og stærkt forøgede Bestand maa anses for uddød. Fra Omegnen meldes, at den heller ikke der indfinder sig mere ved de kendte Ynglepladser. Det er et Spørgsmaal, om den snart igen vil vise sig, idet den ogsaa længere borte fra er forsvundet fra tæt besatte Ynglepladser. Efter den første strenge Vinter var der saaledes enkelte tilbage. Efter den anden ligesaa ublide Vinter saa jeg kun en, og efter den tredje Vinter med Kulde saas ikke flere.

Der skal sikkert en lang Aarrække til med milde Vintre før Bjergvipstjerter fra meget sydligere Egne igen vil brede sig op til vore Himmelstrøg.
